

Megjelenítette Krisztus szeretetét

Beszélgetés Dávid Zsuzsanna festőművész, teológussal Esterházy Jánosról

Az Esterházy János emlékének szentelt tavalyi évben dokumentumfilmek, színházi előadások, könyvek, képzőművészeti alkotások tisztelegtek az 1901-ben született felvidéki magyar politikus előtt. Dávid Zsuzsanna festőművész, tanár Gróf Esterházy János, a szeretet politikusa címmel írt erkölcsoteológiai témájú szakdolgozatot, amely a Jel Kiadó gondozásában jelent meg. Emellett Budapesten, a II. János Pál Lengyel Házban kiállítása nyílt A mi jelünk a kereszt! címmel, melyet az ország számos pontján, többek között és az alsóbodoki Esterházy János Zarándokközpontban is bemutattak. Vele beszélgettünk.

– Fialat tanárnőként, festőművészként mi az, ami megragadta Esterházy János személyében?

– A mártír sorsú politikus életét megismerve ugyanazt éreztem, mint oly sokan, akik foglalkoznak vele: lelkesedést, meghatottságot, a hitem megerősödését. Meggyőződésem, hogy mindezt tovább kell adnom. Esterházy személye mellett nem mehet el az ember közömbösen. A felvidéki Alsóbodokon Paulisz Boldizsár kezdeményezésére zarándokközpontot neveztek el Esterházy Jánosról, és felépült a Szent Kereszt felmagasztalása kápolna. Még az építkezés közben több mesterrel együtt utaztam Alsóbodokra. Nemzeti összefogás eredményeképpen mindenfelől érkeztek festők, segíthetünk a kápolna és a zarándokközpont festésében, művészeti díszítésében. Így ismertük meg mélyebben Esterházy János örökségét. Már korábban is olvastam Molnár Imre történész Esterházyról szóló könyvét, Alsóbodokon aztán személyesen is megismerkedtem a szerzővel. Az ő hihetetlen szorgalmának és kutatómunkájának köszönhetően Esterházy alakjában egy valódi, hús-vér ember képe rajzolódott ki előttem, egy igazi Krisztus-követő. Itt most az 1945-től 1957 márciusáig, a haláláig terjedő időszakra gondolok. A rokonai, rabtársai visszaemlékezéseiből egyértelműen kiderül, hogy Esterházy János szent ember volt, óriási hatást tett a körülötte élőkre, kisugárzásával a szív megtérésére hívta őket. Paulisz Boldizsárra visszatérve: iskolaalapító is volt, így személyében hitelesen mutatkozik meg Reményik Sándor felhívása: „Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!” Az is kiderült, hogy a kápolna építésével Esterházy János végakarátát teljesítette, aki a szülőföldjében szeretett volna nyugodni. 2017-ben megtörtént ez a csoda. Küldetésének nagyon nagy lelki kisugárzása van, ami korunkhoz szól.

– Mi ez a küldetés?

– Nehéz erre válaszolni, mert nagyon sokrétű, mindig új és új üzenetei vannak. A róla készült, Triptichon – Esterházy János élete és öröksége című dokumentumfilmben a Gulagon vele együtt raboskodó, Vas megyéből származó, akkor tizenkilenc éves Hetényi József még időskorában is meghatottan mesél arról, hogy az Esterházy Jánossal való megismerkedése döntő hatással volt rá egész későbbi életé-

ben. Ahogyan Esterházy a magyarságot és keresztényként a felebarátját szerette, az követendő példaként állt előtte. Hetényi József még szinte kamasz volt, amikor elhurcolta őt a hatalom a történelem egyik legkegyetlenebb időszakában. Ártatlansága ellenére súlyos büntetéseket szenvedett el, idősként mégis úgy emlékszik vissza: az Esterházy Jánossal folytatott beszélgetései során új reményt kapott az életre. A magyarok szenvedő Krisztusának nevezi őt. Esterházy valóban Krisztus tanúja tudott lenni még egy ennyire kegyetlen és szörnyű időszakban is. Képes volt megjeleníteni Krisztus szeretetét, ami mindenható elviszi a reményt és a fényt. Esterházy János által a keresztre kell tekintelnünk, és meglátnunk benne a kegyelem forrását.

– Vándorkiállítása ezért kapta A mi jelünk a kereszt címet?

– Esterházy János fogalmazott így felvidéki parlamenti

„
A mártír sorsú politikus
életét megismerve
ugyanazt éreztem,
mint oly sokan,
akik foglalkoznak vele:
lelkesedést,
meghatottságot, a hitem
megerősödését

van felelősségünk abban a korban, amelyben élünk. A különböző megtévesztő eszmék árcaiban érzeknek, soha egyetlen önkényuralmi rendszer sem diktatúráként mutatkozik be.

– Dolgozatában nagy hangsúlyt helyez az erkölcs és a politika szoros összetartozására.

– A politika eredeti értelmében azt jelenti: a közjó okos szolgálata. Esterházy János ezt tette, politikusként az adott történelmi korban igyekezett előmozdítani a közjó mindenki számára. Ebbe az is beletartozott, hogy a kisebb-

önként. A vértanúság erről ismeri meg. Már az elhurcolása előtt azért imádkozik, hogy szenvedésekkel szolgálhassa közösségét.

– Esterházy János elhagyhatta volna a szülőföldjét. Lehetősége volt erre 1920-ban Trianon és 1938-ban az első bécsi döntés után, majd 1945-ben, sőt még 1949-ben, a Gulagon raboskodása és elítélése után is. Ő mégis maradt. Mintha tudatosan készült volna a mártírhálálra.

– Valóban. Az anyaországban komoly politikai karrier várt volna rá, de ő még a családjáról is lemondott, hogy a Krisztusban megismert igazságot tovább szolgálja. Ez nagyon nehéz döntés lehetett számára, de megismerve a nővérel, Lujzával folytatott levelezését, illetve a szeretetet, mellyel húga, Mária egész életén át kísérte őt, azt látjuk, hogy a családjuk tagjai magasabb rendű értékrend szerint éltek az életüket. Ebbe belefért akár a fizikai szenvedés, a mások miatt elszenvedett üldöztetés, a vagyonuktól való megfosztás is. Számukra a legfontosabb a lelkiüdvük volt, imádkoztak egymásért és másokért, felajánlották a szenvedéseiket, sőt önmagukat egy jobb világért, engesztelésül. Esterházy János a legszörnyűbb börtönidőszak alatt is ragaszkodott a szentségek vételéhez és az elmélyült imádsághoz, ebben találta meg az élet teljességét, a boldogságot. Ez a Lujzával való levelezéséből is egyértelmű. Egymásnak is ezt a jót akarják, s ezt még annál is fontosabbnak tartják, mint hogy Esterházy János újra szabad ember lehessen.

– Korabeli dokumentumok szerint a börtönben Esterházyt a rabtársai élő tabernakulumnak, két lábon járó szentségtartónak nevezték.

– Igen. Rengeteg pap és szerzetes is raboskodott vele, s az, hogy tudott nekik segíteni, ugyancsak lényeges üzenet a manának, amikor egyre kevesebb a papi hivatás, és járványidőszak sújtja az országokat. A börtönökben titokban bemutatott szentmisék alkal-

mal sok rab összefogására volt szükség, akik vállalták a kockázatot. Rendszeres volt a motozás és a cellák átvizsgálása. A papok ezért Esterházy Jánosra bízta a megszentelt kenyeret, aki féltő szeretettel őrizte, és segített eljuttatni rabtársaihoz. A budapesti eucharisztikus kongresszus idején, a pesti utcákon nagy élmeny volt a felismerés, hogy Jézus ma is köztünk jár.

– Ön Terényből származik, egy Nógrád megyei községből. Márciusban Esterházy-emlékoszlopot avattak ott. Hogyan történt ez?

– Terény magyar-szlovák kétnemzetiségű település. Az emlékoszlop felállítása a boldoggáavatási eljárás megkezdésének második évfordulóján történt, megemlékezve

„
A magyarokra
úgy tekintett,
mint a szűkebb
családjára, az itt élő
más népekre úgy,
mint testvérekre,
a keresztény Európára pedig
nagy családként gondolt

együttal Esterházy János születésnapjáról is. A helyi evangélikus lelkész az ökumenizmus előfutárának nevezte őt, és megköszönte a magyarországi szlovák nemzetiség mellett kiállítását. Az egyén mellett Esterházy János üzenete a népeknek is szól, összefogásra és békére hív. Dolgozatomban röviden kitértem arra, hogy az egység, amelyre szólít, az a fajta közösség, amit az Eucharisztia magunkhoz vétele során megélhetünk, amire hivatva vagyunk. Esterházy János idézte a nyitrai születésű Bangha Béla – az eucharisztikus kongresszus himnuszának szerzője – egy gondolatát a keresztény unióról, amit XI. Piusz pápa 1937-ben kiadott, Egető aggodalommal kezdetű enciklikája megerősített. A Szentatya ebben mélyseges aggodalmát fejezi ki a

nácizmus és a kommunizmus terjedése miatt, és figyelmeztet: az a legfontosabb, hogy az Isten előtt meg tudjunk hajolni, akkor nem lesz baj.

– Esterházy János személyéhez kapcsolódik a szintén Nógrád megyei Buják község római katolikus templomának felújítása is.

– Igen, a munkálatok több mint tíz év után a közelmúltban érték véget. Az utolsó fázisban a templom szentélyében a Bárány imádságának jelenetét festette fel a falra Lencsés Zsolt freskófestő. Néhan, köztük én is, segítőtünk neki. A templomot az Esterházy család építtette, uradalmi templomként. Ennek az emlékéért őrizi a település és az egyházközség. A család nyitraújlaki kastélyának kápolnájában szintén látható ez a Jelenések könyvéből való Bárány imádsága jelenet, melyben a vértanúk is megjelennek. A bujaki templom szentélyében a Bárány jobb és bal oldalán a mai kor szentjeinek arcvonásait idéztük fel. Az egyik oldalon Isten szolgálja Esterházy János, a másikon Paulisz Boldizsár látható. De megjelenik a freskón Boldog Brenner János, Lénár Károly atya és Boldog Hopkó Bazil (Vasil' Hopko) görögkatolikus püspök is, aki 1957 márciusában, a mírovi börtönben ott volt Esterházy János halálos ágyánál, feladta neki az utolsó kenetet, és ellátta szentségekkel.

– Mi lehet Esterházy János életszentségének üzenete?

– Amikor a szakdolgozatom megírására készülődtem, rengeteget olvastam Esterházy Jánosról. Nagyon megragadott, hogy nemcsak a vér szerinti rokonait tekintette a családjának, hanem a felvidéki magyarságot és a szlovákságot is, mindenkit, aki odatartozik. Egyfajta táguló családképe volt: a magyarokra úgy tekintett, mint a szűkebb családjára, az itt élő más népekre úgy, mint testvérekre, a keresztény Európára pedig nagycsaládként gondolt. Karácsony tájékán eszembe jutott, hogy amikor nagy nehézségeket kellett átélnie az akkori magyar közösségnek, Esterházy János azt kérte: tegyen mindenki egy zöld gyertyát az ablakba, a reménység jeleként. Azt üzent ezzel: amellet, hogy mi magunk meghittségeket próbáljunk megélni az ünnepeket, gondoljunk egymásra is, hiszen az, hogy Isten megtestesült, és kisgyermekként eljött közénk, olyan csoda, amelynek ismeretében mi sem tehetünk mást, mint hogy szeretettel tekintünk a körülöttünk élőkre. Nagyon jó lenne, ha mi, magyarok újra barátként gondolkodnánk egymásra, és az igaz testvért látnánk a másik emberben. Esterházy János a testvéreinek tartotta a magyarokat és a körülöttünk élő népek fiait, s áldásnak tekintette, hogy mi itt, a Kárpát-medencében osztozhatunk az ígért földjének nevezett, gyönyörű hazánkon.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

Gróf Esterházy János, a szeretet politikusa

képviselőként, miután a náci Németország megszállta Szlovákiát: „A mi jelünk a kereszt, nem pedig a horogkereszt!” Ugyanígy elutasította a vörös csillagot is, minden diktatúrát. Ez is nagyon fontos üzenet a mai fiatalok számára: igenis

segi létbe szakadt magyarok számára követelte az emberi méltósághoz való jogokat, melyekre ígéretet kaptak. S ami még ennél is nagyszerűbb: amikor megfosztják szabadságától, önmagát adja oda áldozatul szeretetből és